

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis

Antehac ex probatis Auctoribus breviter concinnata

Busenbaum, Hermann

Coloniæ Agrippinæ, 1707

Q. 124. Quæ sint & quomodo solvantur argumenta Adversariorum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42634

hinc 5. Peccatum debet esse voluntarium, nam Pontifices citati damnarunt hanc inter Bajanas 46. prop., *Ad rationem & definitionem peccati non pertinet voluntarium, nec definitionis quaestio est, sed causa & originis, utrum omne peccatum debeat esse voluntarium*: Unde rectè dicit S. August. l. I. retract. c. 13., *Vsq̄ue adeo peccatum voluntarium malum est, ut nullo modo sit peccatum, si non sit voluntarium*; sed quando adest ignorantia invincibilis, peccatum non est voluntarium, quia secundum S. Th. 1. 2. q. 6. a. 1. O. *voluntarium dicitur esse secundum definitionem Aristotelis & Greg. Nysseni & Damasceni, non solum cuius principium est intrà, sed cum additione scientiæ*; hinc de malo q. 3. a. 8. O., *cum aliquis nescit fornicationem esse peccatum, voluntariè quidem facit fornicationem, sed non voluntariè facit peccatum*: & I. 2. q. 19. a. 6. O., *manifestum est, quòd illa ignorantia, quæ causat involuntarium, tollit rationem boni & mali moralis*: hinc etiam S. August. c. 15. dicit talem peccare voluntate facti, non voluntate peccati, *quia voluit, ergo fecit, etiamsi non quia voluit, peccavit, nesciens peccatum esse, quod fecit, ita nec tale peccatum sine voluntate esse potuit, sed voluntate facti non voluntate peccati &c.* Ergo quando ignorantia est invincibilis, non est peccatum. Plures rationes sunt insinuatæ n. 724. Videri potest Gonz. d. II. c. 5.

Q. 124. *Quæ sint, & quomodo solvantur argumenta adversariorum.* R. Præter illa, quæ insinuatæ sunt à n. 727., sunt seqq.

Objiciunt I. Auctoritatem Synodi Palæstinæ seu Diospolitaneæ, quæ proscribit hanc propositionem, *Oblivio & ignorantia non subjacent peccato, quia non secundum voluntatem sed secundum necessita-*

rem eveniunt: hinc *Eliz.* l. I. q. 16. §. I. ostenditur
 num errorem Pelagianorum fuisse, quod dicerent
 nullam ignorantiam vel oblivionem subiacere pec-
 cato; & §. 4. contendit ab illo errore non abesse
 eos, qui ante peccatum requirunt remorsum confici-
 entia. *R.* Ipsemet *Eliz.* §. 2. docet Synodum loqui
 de sola ignorantia & oblivione vincibili: quidquid
 fit de hoc, melius dicitur, quod Synodus agat contra
 Pelagium, qui negabat peccatum originale, & con-
 sequenter dicebat oblivionem atque ignorantiam
 non habere originem ex peccato originali (quod si-
 gnificabant per illud, *non subjacent peccato*) sed
 esse ex necessitate & infirmitate naturæ, dicebant
 enim Adamum non fuisse melioris conditionis,
 quam nos jam sumus, & sicuti ignorantia & oblivio
 in Adam, sive esset juris sive facti, non fuit ex pec-
 cato, ita nec esse in nobis, quod reprobatur Synodus.
 Videri potest *Teril.* de consc. prob. q. 16. à n. 45.

738

Obji. 2. *S. August.* variis locis videtur asserere
 ignorantiam juris naturæ non excusare à peccato, uti
 ex *Iansenio* fuse adducit *Teril.* à n. 53. *R.* I. Mens
S. Augustini patet, partim ex adductis n. 736., par-
 tim ex seqq., De lib. arbitr. l. 3. c. 19. *Non tibi de-
 putatur ad culpam, quod invitus ignoras, sed quod
 negligis querere, quod ignoras.* Et c. 18. generatim
 agens de ignorantia, *Si tanta fallacia est, ut caveri
 omnino non possit, nulla peccata sunt.* Quando in-
 nuit ignorantiam, etiam si sit invincibilis, tamen non
 excusare à peccato, disputat contra *Pelagium*, qui
 dicebat ignorantiam tum excusare à peccato, si per
 vires naturæ sit invincibilis, uti refert ipsemet *S.*
Aug. l. 3. de nat. & gratia c. 17., nos eam tantum
 dicimus excusare, quæ invincibilis est etiam per vi-
 res gratiæ ordinariæ. Videri potest *Teril.* à n. 58.
 Denique quando *S. Aug.* ignorantiam invincibilem
 vocat

vocat peccatum, intelligit effectum, pœnam vel causam peccati, nam l. 3. de lib. arb. c. 19. ait, *non solum peccatum illud dicimus, quod propriè vocatur peccatum, liberâ enim voluntate & à sciente committitur, sed etiam illud, quod jam de hujus supplicio consequatur necesse est*, item ideo dicuntur peccata, quia de peccato illo liberæ voluntatis originem ducunt: & in eodem sensu dicit Apostolus ad Rom. c. 6. v. 12. concupiscentiam esse peccatum, cum tamen certum sit ex Trident. Ses. 5. in Decreto de pec. orig. non esse peccatum, sed tantum effectum vel causam aut occasionem peccati. Et ideo S. Aug. l. 1. retract. c. 15. ait, *hoc peccatum, de quo sic est locutus Apostolus ideo peccatum vocatur, quia peccato factum est & pœna peccati est*. R. 2. Quamvis aliter sensisset S. August. aut alius è SS. PP., nunc præ illis audienda esset Ecclesia, uti dictum est n. 2II.

Obj. 3. S. Th. quodl. 8. a. 13. ait, *Illud, quod agitur contra legem aeternam, semper est malum, nec excusatur per hoc, quod est secundum conscientiam*: 3. p. q. 80. a. 4. ad 5. *Ignorantia juris non excusat, uti si quis putaret fornicationem non esse peccatum*. Quodl. 9. a. 15. *Error, quo non creditur esse peccatum mortale, quod est peccatum mortale, conscientiam non excusat à toto, licet fortè à tanto*. Quodl. 3. a. 10. *Nec potest excusationem habere propter simplicitatem auditorum, si in talibus opinionem erroneam sequantur, in rebus enim dubiis non est præstandus assensus*. Plura loca adducit Eliz. l. 7. q. 11. §. 5. in quibus videtur S. Th. clarè dicere, quòd ignorantia in rebus fidei ac morum non excuset à peccato. R. 1. Mens S. Thomæ satis elucet ex locis citatis à Moya de op. prob. q. 6. n. 24. Gonz. d. 9. c. 2. §. 3. Ess. in app. n. 162., & seqq. sufficit hic, l. 2. q. 76. a. 3.

O. Si sit talis ignorantia, quæ omnino sit involuntaria, sive quia est invincibilis, sive quia est ejus, quod quis scire non tenetur, talis ignorantia omnino excusat à peccato. Unde ad textus citatos dicendum est, quòd loquatur de ignorantia vel errore vincibili, & de assensu temerè præstito in re dubia. Hinc *Ad 1.* dicunt *S. Anton. Nider* aliique Thomistæ apud *Moyam, S. Thomam* non posse intelligi nisi de his, ubi manifestè patet ex Scriptura vel Ecclesiæ determinatione, quòd sit contra legem; & hanc ipsam sui explanationem dat *S. Th.* quodl. 3. a. 10. his verbis, *In his, quæ pertinent ad fidem & mores, si sequatur opinionem erroneam alicujus Magistri, ignorantia non excusat*: quando autem id fiat, exprimit his verbis, *Qui ergo assentit opinioni alicujus Magistri contra manifestum Scripturae testimonium, sive contra id, quòd publicè tenetur secundum Ecclesiæ auctoritatem, non potest ab erroris vitio excusari.* Et sic patet ad 3. & 4. etiam textum; item ad illud, quod addit *Eliz.* In 2. textu manifestum est, quòd loquatur de ignorantia vincibili, qualis communiter est ista, hinc, de malo q. 3. a. 8. O. ait, *Cùm aliquis nescit fornicationem esse peccatum, voluntariè quidem facit fornicationem, sed non voluntariè facit peccatum, ergo nec peccat.* Vide dicta n. 736., & dicenda l. 5. n. 20.

741 *Inst. S. Th.* 1. 2. q. 94. a. 6. ait, *Præcepta secundaria non delentur à cordibus, nisi propter pravas consuetudines & habitus pravos, ergo eorum ignorantia non est inculpabilis, ita Contensonus. R. n. antec., nam S. Th.* addit etiam deleri propter malas persuasiones, quæ aliunde sine culpa advenire possunt. Adde, quòd *S. Th.* loquatur de amissione cognitionis præceptorum, quam fatemur rariùs evenire sine culpa, prima tamen eorum ignorantia sæpe est

est sine culpa, & hoc sufficit ad salvanda ea, quæ hætenus diximus.

Inst. S. Tb. ibidem dicit rationem impediri applicare commune principium ad particulare operabile propter concupiscentiam vel aliam aliquam passionem, hoc autem non est inculpabile, ergo. *R.* Hoc dicit exempli causâ, nam a. 4. dixerat id fieri ex passione vel mala consuetudine vel mala habitudine naturæ, quæ non semper sunt culpa aut ex culpa, imò nec concupiscentia est semper culpa aut nunc imputabilis ad culpam, uti dicitur l. 5. à n. 67.

Obji. 4. Cap. Ex tuarum, de Sortilegio, exaggeratur crimen presbyteri, qui sorte divinarat furem, quamvis ex bono zelo & simplicitate se fecisse diceret. *R.* In foro externo præsumebatur fecisse cum sufficiente cognitione malitiæ, videbatur enim advertere potuisse inspectionem astrolabii ab infami homine factam esse illicitam, hinc à Judice fuit severe carpendus, saltem ad instructionem aliorum. Quando *Gratianus* dicit ignorantiam juris naturalis omnibus adultis esse damnabilem, vel audiendus non est, vel explicandus de ignorantia vincibili, si ve primorum principiorum & conclusionum ex illis facile deducibilem, uti rectè *Teril.* n. 36.

Obji. 5. Ignorantia juris naturæ est pœna peccati originalis, quod in Adamo fuit nobis voluntarium, imò quandoque est pœna peccati nostri personalis, uti arguit *Contens.*, ergo non excusat à peccato: huc facit, quod ait *S. Tb.* in c. 1. ad *Rom.* lect. 7. *Ignorantia nata ex culpa non excusat.* *R. 1.* Eadem valent contra ignorantiam juris positivi. *R. 2. n. conseq.*, alioquin à pari sic argumentor, stultitia, furor, cæcitas corporis, sunt pœnæ peccati originalis, uti ex *S. Aug.* contendit *Iansenius* de statu nat. & gr. l. 3. c. 11., ergo quod fit ex stultitia, furore, cæ-

citate corporis, est nobis voluntarium ac peccatum, ergo si homo stultus, furibundus, cæcus casu aliquem occidat, formaliter peccat. Non sufficere ad rationem nostri personalis peccati, quod peccatum Adami censeretur nobis fuisse voluntarium, certum est ex damnatione hujus 1. prop. facta ab *Alex. VIII.* In statu natura lapsa ad peccatum mortale & demeritum sufficit illa libertas, quæ voluntarium ac liberum fuit in causa sua, peccato originali & voluntate Adami peccantis. Nec obstat commune dictum, quod sequitur ex voluntario est voluntarium, nam distinguo, si sequatur ex voluntario per propriam voluntatem & non retractato, transeat, si ex voluntario per alienam voluntatem & quidem retractato, n, jam verò originale fuit voluntarium nobis per voluntatem alienam Adami, & insuper est retractatum per voluntatem ipsiusmet Adami, qui illud detestatus est, per voluntatem Christi, qui pro eo satisfecit; per Ecclesiam & nos ipsos in Baptismo; hinc *S. August. Epist. 23.* ait, tantam illius Sacramenti, id est, baptismi salutaris esse virtutem... ut... semel regeneratus per aliorum spiritualem voluntatem, deinceps non potest vinculo alienæ iniquitatis obstringi, cui nullâ suâ voluntate consentit, & ideo semel perceptam parvulus Christi gratiam non amittit nisi propriâ impietate. Dixi, transeat, nam si non est prævisum, non est voluntarium, uti dicitur à n. 755. Et idem est de illo, quod sequitur ex peccato personali & proprio, uti ibidem probabitur; quod si fuerit prævisum, & culpa personalis, quæ fuit causa, nunc sit retractata, illud, quod sequitur, etiam desinet esse imputabile, uti etiam dicitur n. 760.

744 *Obji. 6.* Exempla ex Scriptura & aliunde satis evincunt aliquos peccasse & peccare cum ignorantia vel

vel errore etiam invincibili: sic 1. *Jonathas* I. Reg. 14. ignorans prohibitionem comedit de melle, & ideo est adjudicatus morti, à qua tamen eum liberavit populus: 2. *David* oravit pro peccatis ignorantiae: & in antiqua lege pro illis offerebantur Sacrificia: 3. Licet *Christus* gentilibus esset stultitia, ideoque putaverint eum esse contemnendum, tamen peccarunt non sequendo eum; hinc omnibus Gentilibus, qui de *Christo* nunquam audierant, negata est à *S. Paulo* excusatio, inquit *Eliz.* l. 7. q. 12. §. 7., quia saltem indirectè noluerunt credere, tradentes se vitiiis. Plura addit q. 13. §. 8. in eundem sensum: 4. Judæi crucifigentes *Christum* nescierunt eum esse Deum, & tamen certum est peccasse peccato Deicidii, nam *Inu. II.* damnavit hanc *Abailardi* propositionem ut hæreticam, non peccarunt, qui *Christum* ignorantes crucifixerunt: 5. *Paulus* putabat se contra nomen *Christi* debere multa agere, & tamen peccavit sic ignorans & errans. 6. Occidentes vel persequentes discipulos *Christi* putabant se obsequium præstare Deo, & tamen per hoc peccabant, uti *Eliz.* l. 5. q. 6. fusè expendit. 7. De facto multi *Ethnici* colunt *Idola*, ita ut error tanquam lex pietatis & religionis custodiatur: similiter multi *acatholici* suos errores, uti nos veritatem, putantes sibi non esse licitum de iis dubitare, & tamen utrique peccant. 8. In fine mundi *Anti-Christus* doctrinam suam confirmabit signis & prodigiis, & tamen qui sequentur, peccabunt. *R. n. aff.*, unde ad omnia illa dico generatim, si peccarint aut peccent, esse propter ignorantiam vel errorem vincibilem; & si supponamus esse invincibilem, non fuisse nec esse peccatum: nunc paucis ad singula.

Ad 1. Si argumentum valet, ergo nec in jure positivo excusat ignorantia invincibilis, nam prohibitio

bitio illa erat à Rege *Saule* facta: itaque *Jonathan* non peccavit primò gustando mel, sed per hoc fortè, quòd postea audiens id prohibitum fuisse à Patre suo, improbaverit prohibitionem & induxerit populum ad comedendum, uti habetur v. 29. & seqq.

Ad 2. David oravit, Item offerebantur Sacrificia pro peccatis ignorantia, quia nesciebant, an non fortè fuisset vincibilis & culpabilis: deinde etiam fortè imperabantur Sacrificia pro peccatis ignorantia, licèt fuisset invincibilis, in expiationem quandam legalem, ut alii discerent servare legem, alii cautiores essent; Item quia in foro externo praesumuntur facta cum scientia. Dicitur etiam potest, quòd oreitur pro peccatis ignorantia, id est, pro peccatis, quæ quidem facta sunt cum scientia, nunc autem per oblivionem ignorantur.

Ad 3. Certum est eos, qui de Christo nunquam audierunt, per illam infidelitatem non peccasse, nam tres Pontifices damnarunt hanc 68. *Baji prop., Infidelitas purè negativa in his, in quibus Christus non est predicatus, peccatum est: si autem de Christo sufficienter audierant, ignorantia & error fuit vincibilis; & idem est dicendum, quod jam dicemus de Judæis & acatholicis. Vide dicenda n. 753.*

Ad 4. Judæi ex vita, signis & miraculis scire poterant & debebant Christum esse Deum, hinc *Pilatus*, quamvis Gentilis nec usus sacris litteris aut prophetiis, satis adverterat, quòd per invidiam tradidissent eum, *Matt. 27. v. 18.*, erant ergo suâ malitiâ excæcati. Videri potest *Esp. in app. a. 61.*

Ad 5. & 6., idem est dicendum de *Paulo* & persecutoribus, qui satis audierant de vita & miraculis Christi; unde in quo peccarunt, in hoc processerunt saltem cum neglectu melioris notitiæ de doctrina Christi, vel ex temeritate nimia aut odio.

Ad 7.

Ad 7. De Deo communiter docetur, quòd non possit ignorari invincibiliter, saltem non diu: quòd si supponamus invincibiliter ignorari verum & unicum Deum, contra hunc non peccabit formaliter Ethnicus adorando Idola; hinc etiam l. 5. à n. 49. dicam, si in aliquo homine daretur invincibilis ignorantia planè omnis Dei, talem hominem non peccaturum Theologicè, sed ad summum Philosophicè. Quoad acatholicos, dicam in l. 2. à n. 93. dari posse materiales, & nego peccaturos per suam illam materialem infidelitatem.

Ad 8. Qui sequentur Anti-Christum ex ignorantia invincibili, per hoc peccabunt, n, qui sequentur ex vincibili, c, & talis præsumitur futura, nam nunc inclaruit auctoritas Ecclesiæ, motiva credibilitatis pro fide Christiana & pro Divinitate Christi sunt evidentia: nec deerunt Prædicatores Evangelii, etiam Prophetæ, *Enoch*, & *Elias* &c. Videri potest *Esp. a. 62.*

Obj. 7. Dantur peccata ignorantia, non tantum imputabilia ratione antecedentis negligentia in inquirendo, sed etiam ratione sui, licet eorum malitia, quando fiunt, nullo modo cognoscatur, sed purè ignoretur, ergo talis ignorantia, licet invincibilis sit, non excusat, ita *Eliz. l. 5. q. 3. & seqq. R. Cum Ter. vil. in Reg. q. 65.* aliisque communissimè, n. antec., malitia enim, cujus nulla est cognitio, non contrahitur, nec est imputabilis, uti probabitur l. 5. à n. 15., ubi ostendemus illam esse mentem ac sententiam SS. PP. & *S. Th.*, & rationem insinuabimus hic n. 752. & 755.

Obj. 8. Ignorantia eorum, quæ sunt proprii officii, non excusat à culpa, quia quisque tenetur scire ea, quæ sunt proprii officii, hinc *S. Th.* ait, *Ignorantia illa, quæ quis ignorat ea, quæ tenetur scire, non est*

est absque peccato: hinc etiam in *Instit.* de Aquilia §. *præterea*, dicitur, imperitiam in re ad proprium officium pertinente non excusare: & Cap. *si culpa*, de injuriis, dicitur ignorantiam non excusare, quando quis debuit scire; ideoque Jura clamant, paria esse, scire & debere scire, *L. quod se mihi*, ff. de rebus cred., Atqui ignorantia legis naturalis, est ignorantia alicujus, quod est officii omnium ratione utentium, quodque omnes debent scire, ergo. *R. 1.* Idem valere de ignorantia legis positivæ, nam & hanc tenemur scire, cum teneamur observare. *R. 2.* Si sint proprii officii particularis, v. g. Judicis, Confessarii, transeat; si sint officii generalis, quale est vivere honestè vel etiam Christianè, n. maj., cum enim hoc officium latissimè pateat & contineat obligationes plurimas ac diversissimas, possunt quædam secundariæ, saltem ad tempus, invincibiliter ignorari, ideoque licet, per se loquendo, simus obligati ad ea scienda, tamen per accidens hic & nunc non sumus proximè obligati, quia hic & nunc, moraliter loquendo, non sumus proximè potentes scire.

747 *Obji. 9.* Saltem conscientia formata secundum ejusmodi ignorantiam vel errorem invincibilem non faciet operationem esse positivè honestam. *R. n. aff.*, cujus oppositum ostendimus à n. 14., cujus alia *Ratio* velut à priori est, quia talis conscientia est Ethicè recta, ergo facit positivam honestatem refundi in operationem. *Ant. prob.*, illa conscientia est Ethicè recta, quæ est optima ratio operandi, quam hic & nunc, dum operandum est, habere possumus & debemus, ille enim est Ethicè rectus & operatur maximè conformiter ad appetitum rectum, secundum dicta à n. 5., qui se habet, quàm optimè potest & debet, sed conscientia invincibiliter erronea est optima ratio operandi, quam hic & nunc, dum operan-

operandum est, habere possumus & debemus, ergo est Ethicè recta, adeoque sufficit, non tantum ad evitandum peccatum, sed etiam ad positivam honestatem refundendam in operationem.

Plura huc spectantia solventur l. 5. à n. 15. & 25., ubi efficaciter probabimus ad peccandum prærequiri aliquam cognitionem malitiæ & legis Dei.

Q. 125. *Quandonam igitur ignorantia & error censetur invincibilis & inculpabilis, aut è contrà peccatum. R.* 748

§. I. Si nulla notitia specialis nequidem confusa, nec ulla ratio dubitandi in universum aut in particulari occurrerit de eo, quod ignoratur vel circa quod erratur, talis rei ignorantia & error dici debet invincibilis & inculpabilis, uti rectè *Suar.* de censur. d. 4. f. 8. *Vasq.* 1. 2. d. 124. *Sanch.* in Decal. l. 1. c. 17. n. 2. aliique communissimè contra *Eliz.* 1. 5. q. 6. §. 5. Ratio est, quia talis ignorantia vel error non est voluntarius, nam voluntarium, secundum dicta n. 736., procedit ex cognitione, quæ tum abest: deinde non adfuit hoc, per quod vinci & expelli possent, homo enim non potest se liberè applicare ad quærendam scientiam, nisi ante primam volitionem præcedat cogitatio, utique non voluntaria, cum præcedat primam volitionem, ergo naturalis & ab extrinseco causata, per quam voluntas excitata se moveat, & intellectum applicet, ergo si nulla cogitatio in mentem venerit, quæ posset excitari voluntas, non est in potestate hominis se applicare ad quærendam scientiam, ergo si tum ignoret vel erret, ignorantia & error non sunt ipsi voluntaria, ergo sunt ipsi invincibilia & inculpabilia.

§. II. Si alicui inciderit cogitatio, non qualis- 749
cumque, uti n. 755. dicitur, sed prudens, ne fortè
objectum sit malum & operatio inhonesta, ipse au-
tem